

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold. 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 18. decembra 1889.

O b s e g: Kako je kmetovalcem gospodariti? — Sadno drevje v cvetličnih loncih. — Pogovor s kmetovalcem o pokončevanju mrčesja po sadovnjakih. — Nekaj o hranitvi sadja. — Razne reči. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novi čar.

Gospodarske stvari.**Kako je kmetovalcu gospodariti?**

Kmetovalec mora tako gospodariti, da dobiva iz posestva kolikor moči veliko čistega dohodka. Ta je tem več, čim manj stroškov in čim več dohodkov ima gospodar. Gospodarjevi dohodki so letni pridelki, katere poproda ali jih pa doma porabi. Velikost dohodkov je zavisna od množine, dobrote in cene za prodaj namenjenih pridelkov. Stroški so vsakovrstni in zavisni od velikosti gospodarskega premoženja ter od množine in cene porabljenega dela. Te stroške imenujemo s kratka stroške pridelovanja.

Če dobiva gospodar obilo dohodkov za prodane pridelke, ni še gotovo, da ima tudi veliko čistega dohodka. Kajti čisti dohodek od gospodarstva je tist dohodek, ki mu ostane kot čista lastnina potem, ko je poplačal vse stroške pridelovanja. Ta čisti dohodek ni zavisen edino le od obilih letnih pridelkov, ali pa od majhnih stroškov pridelovanja, ali morda le od primernega užitka iz ene ali druge vrste gospodarstva, kakor n. pr. iz govedoreje, svinjereje, poljedelstva, sadjarstva itd., ampak čisti dohodek gospodarstva zavisen je od skupnega dohodka vseh gospodarskih vrsti. Te morajo biti namenu primerne, v pravem medsebojnem razmerju in vzajemno zvezane.

Gospodariti je torej tako, da dosežemo s pomočjo vseh posameznih gospodarskih vrsti in užitkov največje pridelke in kolikor moči po ceni, t. j. z malimi stroški. Te pridelke nam je za gotovo in po najvišji ceni spečati ali doma primerno ukoristiti. S pridnim kmetovanjem ne dosežemo še tako primernih dohodkov, če si nismo najprej gospodarstva s preudarkom uredili. Umno kmetovanje je mogoče sploh le na podlogi umne uredbe gospodarstva. Kakor je treba za zidanje ali gradnjo stavb

primernega načrta, s katerim proračunimo tudi stroške in gradivo, ravno tako je treba tudi za kmetovanje zdravega preudarka in gotovega načrta, po katerem je gospodariti. Kako pa naj uredimo svoja gospodarstva? Tako, da si izvolimo najprimernejše gospodarske vrsti za užitek! Bodo naj v taki medsebojni zvezi, da donašajo z ozirom na krajno in gospodarske razmere najbolj primeren dohodek iz posestva. Tak primeren dohodek bomo ob sedanjih stroških, ki postajajo dan za dnevom večji, le tamkaj dosegli, kjer nam donašajo vse gospodarske vrsti kar le mogoče ugodne dohodke. Če nam tudi časi da ena ali druga vrsta gospodarska prav lepe dohodke, utegne biti skupni dohodek od celega gospodarstva vendar le neprimeren in slab. Posamezne vrsti nam torej nikdar ne zagotavljajo pravega dohodka, če jih še tako marljivo oskrbujemo, temuč je dohodek gospodarski zavisen od skupnega dohodka vseh gospodarskih vrsti. Vse se nam mora sponašati!

Koder ni gospodarstvo s preudarkom urejeno, manka zdaj tega, zdaj onega. Med posameznimi vrstmi in užitki ni prave vzajemne zveze. Gospodarstvu manka pravega tiru. Kmetovanje je težavnejše. Uspeh gospodarjenja pa navadno nepovoljen. Če tudi dobiva gospodar iz ene ali druge vrste kak poseben užitek, vendar je le premajhen z ozirom na pomankljivosti in neprimernost ostalih užitkov.

Leto za letom dobivaš slabe dohodke, če si prav ne ukoriščaš zemljišč, če ne prideluješ najprimernejših sadežev, če neprimerno svojemu gospodarskemu položaju ravnaš živinorejo itd. itd. Tako gospodarstvo gre rakovo pot! Če si pameten, popravljaš sicer hibe zdaj tu, zdaj tam. Ali škoda ti le ostane!

In bodisi gospodar še tako marljiv, vendar le nima pravega uspeha, ker gospodari po vodilih, kojim manka prave zveze. Večkrat ukrene to, kar mu ravno na misel

pride. In koliko njegovih naredb ni zavisnih od slučajnih nagibov?! Če se pozneje prepriča o drugačnem uspehu, prenareja započeto delo. In tako izkuša zboljšati napačno svoje ravnanje in kmetovanje šele po nastali škodi. Takim neprilikam in taki škodi se uže s kraja izognje gospodar, če si uredi svoje gospodarstvo s preudarkom, če si izvoli take vrsti užitkov, ki mu zares prinašajo pravih dohodkov.

Kmetijske in kupčijske razmere so se dandanes tako predrugačile, da ni več moči gospodariti po starem kopitu, sicer ubožamo popolnoma. Vsak dan čujemo tožbe o slabih letinah, o slabi kupčiji, o različnih rastlinskih boleznih, škodljivcih, uimah kako dragi so delavci itd. itd. Treba je zategadelj tudi nam preudarjati in računati, kako bomo sedaj preuredili svoje gospodarstvo, da bode primerno razmeram, v katerih sedaj živimo in gospodarimo. Le tako si moremo pomagati iz sedanjega žalostnega položaja.

Posedaj nam bode pridelovati pravšno le take sadeže, ki jih je v resnici vredno. Pri poljskih sadežih bode treba pravega kolobarjenja. Živinorejo bode urediti primerno našemu gospodarskemu namenu. Poprijeti se bode z vsemi silami umnega sadjarstva. Zemljo je treba, da bode rodovitnejša, namenu primerno gnojiti in obdelovati itd. itd. Stroškov se moramo po možnosti ogibati! Nasprotno pa moramo kolikor le moči pomnožiti vse vrste dohodkov. Le tako si moremo zboljšati svoj gospodarski položaj, drugače pa ne ob današnjih razmerah!

—n.

Sadno drevje v cvetličnih loncih.

Prav priporočila vredne ter zelo poučna in zabavna je vzgoja sadnega drevja v cvetličnih loncih. V ta namen pristoje najbolj jablani, hruške, pa tudi razno koščičasto sadje, kakor breskve, marelice, češplje in črešnje. Koščičasto sadno drevje v loncih ni toliko trpežno in rodno kolikor peškasto. Za vzgojo v loncih odberi enoletne požlahtnjence, in sicer jablani na ivanovo jabolko, hruške pa na kutino cepljene. Podloge naj bodo dobro ukoreninjene. Te cepljence pa sadi spomladi v 20 do 25 $\frac{1}{m}$ široke lonce, napolnjene z zmesjo od najboljše vrtno zemlje, nekaj svišča in preko $\frac{1}{10}$ ilovice, ter primešaj še nekoliko rožja, t. j. odpadkov od rogov, ali pa kostne moke. Vsajeno drevje skrajšaj na 40 do 50 $\frac{1}{m}$ visokosti. Poganjke iz gorenjih popov porabi za krono, niže pa odstrani. Drugo pomlad skrajšaj vse poganjke, ki so namenjeni za krono, na dva do tri pope. Tudi prihodnja leta delaj tako in glej, da daš kroni obliko krogle ali piramide.

Pri sajenji skrbi za dober odtok vode, in sicer s tem, da naložiš na odcedilno luknjo lonca do 3 $\frac{1}{m}$ visoko črepinj. Drevesce vsadi tako, da pride koreninski vrat v površje zemlje. Lonca ne napolni popolnoma, ampak praznega ostani še kake 3 do 4 $\frac{1}{m}$ od vrha. Pred sa-

ditvijo poreži vse bolne, nagnile in poškodovane korenine prav gladko in skrajšaj vse močne korenine za toliko, da morejo lahko v lonec. Na sklado od črepinj deni toliko prsti, da je potem na njo postavljeno drevesce v prej omenjeni legi. Na korenine in ravno tako tudi vmes in pod korenine naspi prsti, potem jih pritisni in lonec pomajaj, da se zemlja dobro uleže. En dan ali dva dni po saditvi prav dobro prilij. Drevesca v loncih postavi potem na kak zaveten kraj, ki pa prihajata do njega zrak in solnce in kjer jih lahko mraza varuješ. Loncev ne postavljalj na golo zemljo, ampak jim kaj podloži, da ne morejo črvi vanje lesti.

Po leti oščipaj poganjke, dokler ne olesene, do 10 do 12 $\frac{1}{m}$ dolgosti, to jim pospešuje rodnost. Vselej kadar je zemlja suha, moraš jo dobro zaliti; ako to zamudiš, osiplje se cvetje, ali pa odpada sadje.

Če si tudi kostne moke ali rožja primešal, vendar je dobro, rodovitnemu drevju še po leti gnojiti. Zato je najbolj pripraven kak umeten gnoj, v vodi raztopljen. Ako hočeš dobiti posebno velike plodove, pusti po majhnih drevescih kakih 5 do 6, po večih 15 do 20 plodov.

Pozno jeseni, ko listje odpada, vzemi drevesca iz loncev in vsadi jih v zemljo s prstjo vred. S tem se zemlja očisti in odpočije, drevo pa ostane rodno. Prihodnjo spomlad pa vsadi drevesca zopet v lonce, tedaj odstrani nekaj stare prsti izmed korenin in jo nadomesti s svežo in rodovitno.

Pogovor županov s kmetovalcem o pokončevanju mrčesja po sadovnjakih.

Kmetovalec: Smem li vprašati, kaj je na črni deski zopet naznanjeno?

Župan: Ukaz, da se morejo goseničje zalege z dreves po zimi otrebiti.

Kmetovalec: Torej zopet nov ukaz; naposled nam še zaukažejo, koliko telet sme kdo imeti ali ovac!

Župan: Koliko živine da kdo ima, to je popolnoma njegova reč. Ako pa gosenice v Vašem sadovnjaku meni nič tebi nič izlezejo, ne bodo ostajale samo pri Vas, ampak napadale bodo tudi sosednje sadovnjake in narejale veliko škode.

Kmetovalec: Kdo se bode za vsako reč posebe brigal? Pokončevanje gosenic prepustimo slobodno ptičem.

Župan: Vprašanje, bode li v prihodnje naše sadje prospevalo, da bo kaj pridelka za prodaj, je zelo važno. Marsikateri srednji in manjši posestnik more si pomagati le, če kaj sadja proda. Ptičev je zadnjih 20—30 let vedno menj, sadnega drevlja pa od leta do leta več. Ako bi torej kmetovalci sedaj roke križem držali, ni se nadejati dobrih sadnih letin.

Kmetovalec: Lenuharil nisem svoje žive dni nikoli. Ne bi se torej branil za pokončanje drevesnega mrčesja